

У Х В А Л А

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпунктів 2–14 пункту 4, підпунктів 2, 6, 7 пункту 6, пунктів 9, 10, 12, підпункту 3 пункту 18, підпункту 2 пункту 22, пунктів 23, 24, підпунктів 3, 4 пункту 25, пунктів 26, 33, 34 розділу І, пункту 11 розділу Ш „Прикінцеві положення“ Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“

м. К и ї в
21 травня 2015 року
№ 21-у/2015

Справа № 2-15/2015

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича – головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Мельника Миколи Івановича – доповідача,
Саса Сергія Володимировича,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Стецюка Петра Богдановича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпунктів 2–14 пункту 4, підпунктів 2, 6, 7 пункту 6, пунктів 9, 10, 12,

підпункту 3 пункту 18, підпункту 2 пункту 22, пунктів 23, 24, підпунктів 3, 4 пункту 25, пунктів 26, 33, 34 розділу I, пункту 11 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 6, ст. 40).

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М.І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне подання – 47 народних депутатів України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення підпунктів 2–14 пункту 4, підпунктів 2, 6, 7 пункту 6, пунктів 9, 10, 12, підпункту 3 пункту 18, підпункту 2 пункту 22, пунктів 23, 24, підпунктів 3, 4 пункту 25, пунктів 26, 33, 34 розділу I, пункту 11 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII (далі – Закон).

У конституційному поданні стверджується, що вказані положення Закону не відповідають статтям 1, 3, 8, 9, 16, 19, 21, 22, 46, 48, 49, 50 Конституції України, оскільки внесені ними зміни звужують зміст та обсяг прав і свобод окремих категорій громадян (зокрема громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранів війни, праці та інших громадян похилого віку, жертв нацистських переслідувань, дітей війни, інвалідів, учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників, працівників гірничих підприємств) у сфері соціального захисту та погіршують їхнє матеріальне забезпечення.

Крім того, як зазначають народні депутати України, Кабінету Міністрів України надано повноваження вирішувати питання щодо основ соціального захисту, форм і видів пенсійного забезпечення, що за статтею 92 Основного Закону України належить до виключних повноважень Верховної Ради України, а отже, суперечить вимогам цієї статті.

На підтвердження своєї позиції суб'єкт права на конституційне подання посилається на норми Конституції і законів України, наводить правові позиції Конституційного Суду України, викладені в рішеннях від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, а також звертає увагу на те, що Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 року, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, ратифіковані Україною, є джерелом законодавчого регулювання і правозастосування в Україні.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 30 березня 2014 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі згідно з пунктами 2, 3 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“, виходить з такого.

2.1. За частиною першою статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України. Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента

України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71). Отже, суб'єкт права на конституційне подання, стверджуючи про невідповідність оспорюваного акта (його окремих положень) Основному Закону України, повинен навести правові аргументи щодо такої невідповідності (Ухвала Конституційного Суду України від 2 жовтня 2014 року № 86-у/2014).

Аналіз конституційного подання дає підстави для висновку, що народні депутати України не навели правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності окремих положень Закону.

У конституційному поданні викладено зміст статей 1, 3, 16, 22, 46, 48, частин першої – третьої статті 49, частини першої статті 50, пунктів 1, 6 частини першої статті 92 Конституції України, підпунктів 2–14 пункту 4, підпунктів 2, 6, 7 пункту 6, пунктів 9, 10, 12, підпункту 3 пункту 18, підпункту 2 пункту 22, пунктів 23, 24, підпунктів 3, 4 пункту 25, пунктів 26, 33, 34 розділу I, пункту 11 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону, норм відповідних законів України в редакції до внесення змін Законом та окремих правових позицій Конституційного Суду України.

У той же час порівняння чинних положень законів України та їх попередніх редакцій, цитування деяких приписів Конституції України, правових позицій Конституційного Суду України та оспорюваних норм законів України не є правовим обґрунтуванням неконституційності останніх у розумінні пункту 4 частини першої статті 39, частини першої статті 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“ (ухвали Конституційного Суду України від 27 грудня 2011 року № 66-у/2011, від 27 березня 2013 року № 10-у/2013).

Стверджуючи про невідповідність окремих положень Закону вимогам статей 1, 3, 22 Основного Закону України, суб'єкт права на конституційне подання вказує на те, що ці положення, на його думку, передбачають обмеження соціальних гарантій і звужують зміст та обсяг соціальних прав певних категорій громадян. Народні депутати України також вважають, що норми Закону, за якими Кабінет Міністрів України наділено повноваженнями вирішувати питання щодо порядку та розміру призначення пенсій окремим

категоріям громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, не відповідають вимогам статті 92 Конституції України.

Конституційний Суд України вже розглядав питання зміни механізму реалізації соціально-економічних прав, а також наділення Кабінету Міністрів України правом встановлювати порядок та розміри соціальних виплат у випадках, визначених законом.

Так, у Рішенні від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011 Конституційний Суд України зазначив, що передбачені законами соціально-економічні права не є абсолютними, а розміри соціальних виплат залежать від соціально-економічних можливостей держави; механізм реалізації цих прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства; такі заходи можуть бути обумовлені необхідністю запобігання чи усунення реальних загроз економічній безпеці України, що згідно з частиною першою статті 17 Конституції України є найважливішою функцією держави; зміна механізму нарахування певних видів соціальних виплат та допомоги є конституційно допустимою до тих меж, за якими ставиться під сумнів сама сутність права на соціальний захист (абзаци третій, десятий, одинадцятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

У Рішенні від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 Конституційний Суд України виходячи з того, що надання Верховною Радою України права Кабінету Міністрів України встановлювати у випадках, передбачених законом, порядок та розміри соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, пов'язується з його функціями, визначеними в пунктах 2, 3 статті 116 Конституції України, дійшов висновку, що Кабінет Міністрів України регулює порядок та розміри соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідно до Конституції та законів України (абзац восьмий пункту 3 мотивувальної частини).

Отже, відповіді на питання зміни механізму реалізації соціально-економічних прав, а також наділення Кабінету Міністрів України

правом визначати порядок та розміри соціальних виплат у випадках, передбачених законом, містяться у зазначених рішеннях Конституційного Суду України, які є остаточними і обов'язковими до виконання.

Інших аргументів на обґрунтування тверджень про неконституційність окремих положень Закону автори клопотання не навели.

Таким чином, конституційне подання в цій частині не відповідає пункту 4 частини другої статті 39, частині першій статті 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 цього закону – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України „Про Конституційний Суд України“.

2.2. Згідно зі статтею 150 Основного Закону України та правовою позицією Конституційного Суду України юрисдикція Конституційного Суду України поширюється на чинні нормативно-правові акти (їх окремі положення) (Рішення від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001, ухвали від 23 березня 2012 року № 8-у/2012, від 2 жовтня 2012 року № 25-у/2012).

Суб'єкт права на конституційне подання просить визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення пункту 11 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону, у якому встановлено, що „норми цього закону в частині вилучення пільгового проїзду окремих категорій громадян набувають чинності з 1 червня 2015 року, крім норм щодо забезпечення пільговим проїздом інвалідів I та II групи, дітей-інвалідів, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, учнів із малозабезпечених сімей та осіб, які їх супроводжують і які супроводжують інваліда I групи, учасників бойових дій“.

Відповідно до пункту 2 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону його норми в частині врахування середньомісячного сукупного доходу сім'ї при наданні пільг набувають чинності з 1 липня 2015 року.

Аналіз Закону дає підстави для висновку, що оспорювані положення, які містяться в підпунктах 3, 5, 6 пункту 4, підпунктах 2, 7 пункту 6,

пунктах 9, 10, підпунктах 1, 2 пункту 12, підпункті 3 пункту 18, підпункті 2 пункту 22, пункті 24, підпунктах 3, 4 пункту 25, підпунктах 1, 2 пункту 26, підпункті 1 пункту 34 розділу I Закону є нечинними.

Крім того, твердження авторів клопотання стосовно того, що, ратифікувавши міжнародні правові акти, які відповідно до статті 9 Конституції України стали частиною національного законодавства, Україна взяла на себе зобов'язання щодо їх виконання, утвердження принципу соціальної держави та визнання обов'язковості юрисдикції Європейського суду з прав людини, не може вважатися правовим обґрунтуванням неконституційності оспорюваних положень Закону, оскільки, як наголосив Конституційний Суд України в Ухвалі від 27 грудня 2011 року № 67-у/2011, до його компетенції не віднесено питання контролю відповідності положень нормативно-правових актів України міжнародним договорам, ратифікованим у визначеному законом порядку.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині за пунктом 3 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 39, 40, 45, 50, 71 Закону України „Про Конституційний Суд України“, Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпунктів 2–14 пункту 4, підпунктів 2, 6, 7 пункту 6, пунктів 9, 10, 12, підпункту 3 пункту 18, підпункту 2 пункту 22, пунктів 23, 24, підпунктів 3, 4 пункту 25, пунктів 26, 33, 34 розділу I, пункту 11 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що

втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–VIII на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ